

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๒๔

หลักทรัพย์ หลักใจ

รูปลักษณะ บรรยากาศของวัดและของพระผู้ปฏิบัติเพื่ออรรถเพื่อธรรมอย่างแท้จริง
วัดนั้นขาดเงิน วัดนี้บกพร่อง วัดนั้นไม่มีอันนั้น วัดนี้ไม่มีอันนี้ แต่สถานที่ทำความเพียรมี
กลิ่นตามที่แตกต่างกัน ของวัด เราเห็นเราฟังถึงใจจริง ๆ ให้เป็นอย่างนั้นแหละจึงถูกตาม
ลักษณะของพระผู้ปฏิบัติ ไปที่ไหนก็เหลือ ๆ เพื่อ ๆ ฟุ่มเฟือย อู๋...เต็มไปหมด เคลื่อนไป
หมด มีแต่วัตถุท่วมตัวพระ ทุกสิ่งทุกอย่างเคลื่อนกล่นล้นเหลือ ท่วมทั้งปากทั้งท้อง ร่างกาย
บริเวณที่อยู่อาศัยปรนปรือไปด้วยวัตถุเครื่องบำรุงบำเรอจนน่ากลัวมากกว่าจะน่าอยู่ แต่ใน
จิตใจห่างจากธรรม แต่กรงูรังด้วยสิ่งดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์อะไร

พระพุทธรูปเจ้าท่านมีบาตรลูกเดียวเท่านั้นไปบิณฑบาตมาเสวย ท่านไม่มีสำหรับสำรับ
อันนั้นอันนี้หาบหากันมาอย่างที่เป็นอยู่นี้ ทางดำเนินของพระพุทธรูปเจ้าที่นำสัตว์โลกให้เกิด
ความสงบสุขเป็นอย่างนั้น ทางให้เกิดความทุกข์มันเหลือเพื่อทุกอย่าง แต่ใจยิ่งหิวโหยโหย
แรงลงทุกวัน แทนที่จะเป็นสุขไปตามความเหลือเฟือนั้น ๆ และหาบหากองทุกข์เข้ามาใส่
เจ้าของ ความอยากมันมีความเพียงพอเมื่อไร ไม่เคยเห็นความอยากมันเพียงพอ เหมือน
ไฟไม่พอกับเชื้อนั้นแหละ ไส้เชื้อเข้าไปเท่าไรมันยิ่งส่งเปลวขึ้นจรดเมฆนั้น ความอยากก็
เหมือนกัน ใครอดเก่งไม่เชื่อฟังพระพุทธรูปเจ้าก็ลองดู ตั้งหน้าตั้งตาเสาะแสวงหาเครื่องปรน
ปรือความอยาก ผลจะเป็นอย่างไร เจ้าของนั้นแหละทราบเอง

เหล่านี้เราก็พยายามนะ บางทีก็สั่งขาดไปเลยก็มีเพราะเกรงจิตตภาวนาจะฉิบหาย
วัตถุเครื่องก่อสร้างเครื่องอยู่เครื่องกินหรรษา ทางจงกรมเสื่อร้อยตัวเข้าไปอยู่นั้นก็มองไม่
เห็นเพราะมันรก ไม่ย่องไม่เดินหย็อก ๆ แหย็ก ๆ บ้างเลยในวันคืนหนึ่ง ๆ เดินก็เดินเข้าหา
เสื่อหาหมอน คนเรากล้ากินมาก ๆ มันต้องชอบนอนมาก กินมาก นอนมาก ชี้เกียจมาก
กิเลสมันก็เพิ่มขึ้นมาก ๆ

พอตื่นขึ้นมาทั้งจิวเจียคล้านั้นคล้านี้หาแต่เรื่องกิน ปากทำงานทั้งวันไม่มีเวลาหยุด ไม่
ทราบว่โกโก้ ไม่ทราบว่กาแฟ ไม่ทราบว่สัมน้ำหวาน ไม่ทราบว่ถ้วยเตี้ยผัด ถ้วยเตี้ยน้ำ
เต็มไปหมด จีบ ๆ จีบ ๆ กินทั้งวันทั้งคืน ปากไม่ยอมให้อยู่ว่างได้เลย ปากทำงานแทบล้ม
แทบตายไม่เห็นอกเห็นใจปากบ้าง ถ้าสมมุติว่าปากคนเราเกิดเบื่อเพราะให้ทำงานเหลือ
กำลัง มันตั้งทนความขื่นว่าความ ต้องฉิบหายหมดมนุษย์เรา ไม่มีใครจะออกจากเรือนจำ
แหละ อยู่ในเรือนจำอัดแน่น คนนั้นมีปากก็ถูกปากฟ้องเอา คนนี้ก็มีปากก็ถูกปากฟ้องเอา
คนไหนก็มีปากมีแต่แบบที่ว่ากินไม่หยุดไม่ถอย กินไม่ยับไม่ยั้ง กินจนแทบล้มแทบตาย

ปากก็พูดก็คุย ทั้งเคี้ยว ทั้งกลืน ทั้งคุย ปากทำงานไม่หวาดไม่ไหว ก็แต่งทนายขึ้นฟ้อง เอานะซี พวกนี้เข้าคุกกันหมดไม่มีเหลือแหละ พวกปากไม่ว่าง พูดไม่หยุด กินไม่ถอย ไม่เห็นใจปากกันบ้างเลย

กินไม่หยุด แต่งงานไม่ทำมันได้อะไร นักภวานาก็มีแต่นอน กินมาก ๆ แล้วหมีร้อยตัว สู้ไม่ได้ หมีร้อยตัวคือตัวหนึ่งมันนอน ตัวหนึ่งมันหากิน ไอ้เรานั่นนอนกันวันยันค่ำ คินยังรุ่ง หมีสู้ไม่ได้ ทำไมนอนวันยันค่ำเล่า...ก็มันง่วงวะ ทำไมมันง่วง โอ๊ย เมื่อเข้านี้กินมากไปหน่อย ฉันทมากไปหน่อย มันน้อยอะไร ท้องจนจะแตก ยิ่งว่าน้อย ๆ ไปได้นี่ พวกเรามัน เก่งอย่างนี้ กินจิบ ๆ จิบ ๆ กินไม่หยุดไม่ถอย เงินเวลาไปกระเป๋านานี่อัดแน่นจนปริ มัน จะแตกกระเป๋านะ เวลากลับมาแพบ...ไม่มีอะไรเหลือ ยาทันใจไม่ต้องกินแก้ปวดหัวกันละ เมื่อได้จ่ายหมดกระเป๋แล้วมันหายเอง ก่อนที่เงินยังไม่เกลี้ยงกระเป๋ หัวรากับจะระเบิด เพราะปวดมาก กระเป๋าทบขาดเปิดปากไม่ทัน

ถ้าไม่ได้จ่ายวันหนึ่ง ๆ อยู่ไม่ได้ มันดิ้นรนกระวนกระวายเพราะเป็นนิสัยของคน สรุ่ยสรุ่ย นิสัยของนักจ่าย ไม่ได้จ่ายอยู่ไม่ได้ ปวดหัวตัวร้อนขึ้นมา นี่เป็นนิสัยของคนไทย เราไม่ว่าภาคไหน ๆ เหมือนกันหมด อะไร ๆ ผ่านสายหูสายตามาไม่ได้ เป็นคว้ามับ ๆ ลิงวิ่ง ตามไม่ทัน ทำไมลิงวิ่งตามไม่ทัน ก็ลิงมันไม่ได้วิ่งหาซื้อและควักกระเป๋เหมือนเรานี่ นี่ชิลิง ไม่ทันคน ไม่ทันตรงควักกระเป๋ซื้อนี่เอง อะไร ๆ ก็คว่ำ ๆ ซื้อ ๆ

นักซื้อก็คือเมืองไทยเรา ถ้าเป็นของทำในเมืองไทยแล้วไม่สนใจ ไม่อยากเหลือบ อยากมองเลยมันไม่ทันสมัย ถ้าเป็นของเมืองนอกแล้วทันสมัย แม้ที่สุดทำในเมืองไทย ยัง ต้องเอาตราเมืองนอกมาตี ไม่งั้นคนไทยไม่มอง เพราะคนไทยแผนสูง แต่ตัวเองเป็นยังงั ไม่รู้จะ ใจเป็นยังงัไม่รู้ นี่นิสัยอันนี้แก้ไม่ตกเพราะเป็นนิสัยเห่อไม่เข้าเรื่อง ถ้าไม่เอาธรรม เข้าไปแก้ การนำธรรมเข้าไปแก้ ก็ความสันโดษ ความมกน้อยนั้นแล สิ่งเหล่านี้จะตกไปได้ แก่ มหิจุจตา ความมกใหญ่ใฝ่สูง ความไม่ยินดีในสมบัติที่มีอยู่ในประเทศ ซึ่งเท่ากับ ความไม่ยินดีในตัวเอง ไม่เหลียวแลตัวเอง ซึ่งเท่ากับทอดทิ้งตัวเอง บ้านเมืองย่อมถูกบั่นทอนไป ในตัว สุดท้ายก็ไปไม่รอด ถ้าคนในชาติไม่เห็นชาติเป็นสมบัติมีค่า ต่างก็ทำลายกันทั้ง ทางอ้อมและทางตรง

ลูกเต้าหลานเหลนเกิดขึ้นมาก็เห็นแต่พ่อแต่แม่เป็นนักจับจ่ายใช้สอยสรุ่ยสรุ่ย เด็ก จะเอาวิชามาจากไหน ก็ต้องเอาวิชาสรุ่ยสรุ่ยนี้แหละไปสังหารตนเองและเพื่อนฝูงต่อ ๆ ไป ถึงกุลบุตรสุดท้าย สังหารกันไปเรื่อย ๆ ด้วยความฟุ้งเฟ้อเห่อตามเพื่อนและใช้ไม่รู้จัก ประมาณ เราเป็นชาวพุทธควรจะรู้จักประมาณ ควรจะมีขอบเขตเหตุผลในการจับจ่ายใช้สอย และความเป็นอยู่ทุกด้านตามหลักศาสนาที่สอนไว้ ถ้าไม่ยากให้คนเมืองอื่น ศาสนาอื่นเขา

ว่าให้คนไทยเราว่า เมืองลิง ถือศาสนาก็ถือแบบลิง ไม่สนใจคุณค่าสาระของศาสนา อะไร ผ่านตาก็คว้ามับ ๆ แบบกินไม่เลือก

ที่น่าชมเมืองไทยเราเกี่ยวกับการนับถือพุทธศาสนานี้ยกให้ จะเอาศาสนาไหนมา หลอกก็ไม่เอนไม่เอียง นี่ชื่อว่ามีหลักเกณฑ์ เอาศาสนาไหนมาหลอกก็ไม่สนใจ นอกจาก พุทธศาสนา แม้จะอยู่ในเรือนจำ ถามก็ต้องบอกว่าถือพุทธศาสนาทันที เพราะเป็นเครื่องฝังใจด้วยความนับถือศาสนา ไม่หลงศาสนา ไม่เห่อศาสนา อันนี้เรายกให้เมืองไทยเราเป็น เหมือน ๆ กัน เป็นผู้ถือแน่นหนามั่นคง ถึงไม่ได้ปฏิบัติตามศาสนา มีแต่การนับถือก็ยังเป็น หลักใจอันหนึ่ง แต่ที่จะให้ดีแท้ก็นับถือด้วยปฏิบัติด้วยนั้นเหมาะสมมาก คือความนับถือก็ มีการกราบไหว้บูชาธรรมดา นี้เรียกว่านับถือ การปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เช่น การให้ทาน การรักษาศีล การภาวนา การประพடுத்தตัวให้เป็นคนดีไปตามวัยตามเพศ ของตน นั้นเรียกว่าการปฏิบัติ ผลก็ดียิ่งขึ้น

เราพูดถึงหลักใจของชาวพุทธก็คือความนับถือศาสนานี้เป็นหลักได้ดี เป็นที่น่า ชมเชยอยู่มาก แต่อย่างอื่นมักเหลวไหล การซื้อ การเห่อกัน การตื่นกันนี้ อู๊ย พิลึกไม่อาจ พูดได้หมด เอาอย่างกันในทางไม่ดีก็ง่าย ไม่คำนึงถึงเหตุถึงผลอะไรแหละ นี่แสดงว่าไม่มี หลักเกณฑ์ ไม่มีหลักใจจากธรรมปฏิบัติบ้างเลย การปฏิบัติธรรมทำให้คนมีหลักใจและ หลักทรัพย์

หลักพระพุทธศาสนาตามเรื่องของพระดังที่กล่าวมาเบื้องต้นนั้น ท่านไม่ได้ฟุ่มเฟือย ท่านไม่ได้เหลือเฟือ พระพุทธเจ้าเป็นนักประหยัด ขณะเดียวกันก็เป็นนักเสียสละ ประหยัด กระหมัดกระแห่ม มัธยัสถ์ เป็นธรรมพวกเดียวกัน แต่ไม่ใช่ตระหนี่ ความตระหนี่เป็นอย่าง หนึ่ง ความมัธยัสถ์ ความรู้จักประมาณเป็นอย่างหนึ่ง ความประหยัดนี้เป็นความมีหลัก ความตระหนี่เป็นความเหนียวแน่นเข้ากับใครไม่ได้ ใครไม่ยอมคบ เพราะเขากลัวดับจะ หลุดหายไปกับมือยาว ๆ ของคนขี้เหนียวแต่โลภมาก เห็นแก่ตัวจัด เอาไว้เอาเปรียบเป็น หนึ่ง ไม่มีโลกไหนกล้าสู้

ความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัวกับความโลภมากนั้นเป็นคู่กัน คนเราเมื่อตระหนี่มาก ความเห็นแก่ตัวก็มาก ยังฝังรากฐานลงลึกอีกด้วย ความโลภก็มาก ได้เอาไว้เอาเปรียบคน อื่นแล้วดี นิสสัยเช่นนั้นเข้ากับใครไม่ค่อยได้หรือไม่ได้ เข้าไปไหนคอยแต่จะกัดตักกัดปอด เขาไปเรื่อย ๆ เพื่อนฝูงใครไปคบค้าสมาคมคนเช่นนั้นต้องดับหายบ้าง ปอดหายบ้าง ไล่หาย บ้าง ไล่ใหญ่หายบ้าง ไล่ย่อยหายบ้าง สุดท้ายไม่มีอะไรติดตัวเพราะความตระหนี่ ความเห็น แก่ตัว ความโลภมาก ความเอาไว้เอาเปรียบมันกัดเอา ๆ จากบุคคลที่แสนตระหนี่ถี่เหนียว โลภมาก เอาไว้เอาเปรียบมากนั้น แม้การสละของคนประเภทนั้นก็สละแบบสละเหยื่อไล่

ปลายเบ็ดเพื่อเกาะปากปลา ให้น้อยเพื่อไต่มาก ภัยของมนุษย์เราก็คือคนประเภทที่กล่าวนี้ ซึ่งไม่ด้อยกว่าภัยอย่างอื่น ๆ คนชื้อ คนมีธรรม คนโง่ จึงมักเป็นเหยื่อเสมอ

คนเราถ้าตระหนี่แล้ว จะสละอะไรแต่ละชิ้นนี้มันเหมือนดั่งตังเมนะ เคยเห็นไหม ตังเม เขาขายตังเมอยู่ตามตลาด ทุกวันนี้จะมีหรือไม่มีก็ไม่รู้ มันเหนียวมากตังเมนั้นนะ เวลาตังออกขายนี้ ตัง ๆ ๆ เสียงตังต๊ับ นี่หลุดออกมาชนิดเดียวเท่านั้น นี่ก็ตังต๊ับออกมาแค่นี้ ข้าบริจาคนะ...ประกาศลั่นทั่วเมืองไทย อยากจะให้เขาออกทั้งวิทยุ ออกทั้งโทรทัศน์ว่าเรานี้ เป็นผู้ใจบุญบริจาคเท่านั้นเท่านี้ นั่นละตังเม ลงมันได้ออกต้องตังต๊ับ เสียงลั่นเลย นั่นคน เชื้อบุญเชื้อกรรมอะไรกัน คนเชื่อกิเลสที่เป็นนายเหนือหัวต่างหาก ประกาศโฆษณาให้กิเลส มั่นใจ ให้เขานับถือ แม้ไม่ตักขื่อให้เขาวาดตัวนี้ตักพอ นี่แหละความตระหนี่จึงเป็นภัยต่อ โลก เป็นภัยต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั่ว ๆ ไป ธรรมท่านจึงสอนให้ระวัง มันทำลายตัวเอง นั่นแลก่อนอื่น แล้วยกไปทำลายผู้อื่นไม่มีประมาณ

ความเสียสละนี้เป็นมิตรต่อคนและสัตว์ทั่ว ๆ ไปได้เป็นอย่างดี ไปไหนเย็นไปหมด ความเสียสละออกมาจากความเมตตา ใจกว้างขวาง น้ำใจกว้างขวาง มีความเมตตาอ่อนโยน ต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ร่วมโลก พระพุทธเจ้าของเราเป็น มหาการุณิก นาโถ หิตาย สัพพปาณิน นั่นฟังซิ เป็นผู้มีเมตตาตามการุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่แก่สัตว์ทั้งหลายทั่วโลกธาตุ ความมัธยัสถ์ก็อยู่กับพระพุทธเจ้า นั่นแลทางศาสนาท่านดำเนินมา ผู้นับถือศาสนาเป็น ความลุ่มจม เป็นผู้ลุ่มจมจึงไม่มี มีแต่เป็นผู้เจริญและชุ่มเย็น เฉพาะอย่างยิ่ง เจริญภายใน จิตใจซึ่งเป็นจุดสำคัญมากยิ่งขึ้นกว่าการเจริญด้านอื่น ๆ ถ้าจิตใจเจริญแล้ว โลกเราอยู่ได้เป็น ความสงบสุข วัตถุเจริญแต่ใจไม่เจริญ โลกหาความสุขไม่ได้ ดีไม่ดีถ้าไม่มีธรรมแทรกบ้าง ยิ่งเป็นพินเป็นไฟ ถ้าโลกก็เจริญ ด้านจิตใจก็เจริญด้วย โลกเจริญก็เป็นเครื่องประดับกันให้ สวยงามและเป็นสุข

พระพุทธเจ้า พระสาวกท่าน ออกไปบำเพ็ญเพื่ออรรถเพื่อธรรมมาแจกจ่ายพวกเรา นั้น เป็นผู้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งเป็นทั้งตาย ความยากความลำบาก ทรงต่อสู้และต่อสู้ ด้วยกันทั้งนั้น บรรดาสาวกไม่ใช่จะเป็นคนธรรมดาสามัญเราทั่ว ๆ ไปเหมือนกันหมด ออกมาจากตระกูลพระราชามหากษัตริย์ เศรษฐี กุฎุมภี จำนวนไม่น้อย ซึ่งเป็นผู้มีสกุลอัน ละเอียดอ่อน เวลาออกมาบวชแล้วก็ทำตัวเป็นผ้าขี้ริ้ว หรือเหมือนกับผ้าเช็ดเท้า ไม่ให้มี คุณค่าอันเป็นเรื่องของกิเลสตัวทิฐิมานะจะเข้าอาศัย สละออกหมดจนกลายเป็นผ้าขี้ริ้ว ไม่ ถือเนื้อถือตัว แต่คุณธรรมนั้นเหมือนกับผ้าขี้ริ้วห่อทองอยู่ภายในใจ ใจทรงสมบัติตั้งแต่ สมานสมบัติ ปัญญาสมบัติ จนกระทั่งมหาสมบัติ คือวิมุตติหลุดพ้นภายในจิตใจ นั่นท่าน ดำเนินมาด้วยความเขียม ๆ ทั้งนั้น ความอดอยากขาดแคลน ท่านไม่ได้นิยมความสมบูรณ์

พูนผลกับสิ่งภายนอกอะไรนัก นอกไปจากความสมบูรณ์พูนอรรถพูนธรรมภายในใจ เพราะฉะนั้นศาสนาในครั้งพุทธกาล สำหรับผู้ปฏิบัติจึงต่างกันมากมายกับสมัยปัจจุบันนี้

สมัยนี้เป็นอย่างไร ถ้าวัดไหนหุรหุรา มีการก่อสร้าง มีตีกรามบ้านช่อง มีโบสถ์สักกัซัน มีตึกที่ห้องที่ทับ มีโรงแถวโรงแรมให้คนเช่าได้มาก วัดนั้นเจริญ นั่นมันผิดอะไรกับตลาดเขาเจริญล่ะ วัดเจริญต้องเจริญด้วยอรรถด้วยธรรม ไม่ใช่เจริญด้วยทรัพย์สินสมบัติเงินทองห้องแถวอย่างนั้น ซึ่งขัดกับศาสนธรรมที่สอนไว้ คำว่าวัดเจริญก็เจริญด้วยข้อวัตรปฏิบัติของพระหรือของบุคคลที่เกี่ยวข้องในวัดนั้น ๆ เจริญด้วยการเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา เจริญด้วยสมาธิ เจริญด้วยปัญญา เจริญด้วยวิมุตติหลุดพ้นอย่างนั้นต่างหาก

คำว่าวัดเจริญ เจริญด้วยคุณธรรมไม่ใช่เจริญด้วยวัตถุ หลักศาสนาเป็นมาอย่างนั้นแล้วค่อยกลายมา ๆ จนกลายเป็นศาสนเงินขึ้นมาแทนศาสนธรรมดังที่รู้ ๆ กันอยู่นี้แล ศาสนเงินเป็นยังไง...รู้เอา ไม่แปลกมากแหละ เพราะหลงตาบวเรียนน้อยรู้ไม่ลึกซึ้งกว้างขวาง ให้ท่านทั้งหลายนำไปพิจารณาตีแผ่แขนงออกไปเอง ก็จะทราบความจริงความเท็จของสิ่งเหล่านี้ ถ้าธรรมเจริญด้วยการปฏิบัติ พระเณรก็สงบเย็น ทายกทายิกา ประชาชนผู้ปฏิบัติธรรมก็สงบเย็น สงบเย็นอยู่ที่จิตใจ การแสดงออกก็งามตาเย็นใจ ธรรมปฏิบัติแผ่ไปถึงไหน ย่อมเย็นไปถึงนั้น

เมื่อก็ว่าได้พูดถึงเรื่องความมั่งคั่ง ความมั่งคั่งคือความถือไม่ลืมหิว ไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิม ไม่ตื่นเต้น มีหลักมีเกณฑ์ภายในใจ มีมากมีน้อยไม่ตื่น สิ่งใดที่นำมาใช้ ยังใช้ได้อยู่ก็ใช้มันไปเรื่อย หากชำรุดก็ซ่อมแซมเรื่อยไป จนกระทั่งหมดความสามารถที่จะซ่อมแซมได้แล้วก็ปล่อยทิ้ง การจะปล่อยทิ้งนั้นจะควรเป็นประโยชน์อะไรได้อีก ก็นำไปเป็นประโยชน์ในกิจการนั้นต่อไป จนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายของมันเป็นว่า หาประโยชน์ไม่ได้แล้วก็ทอดอาลัย นั่นแลพระครั้งพุทธกาลท่านทำอย่างนั้น ยกตัวอย่างเช่นพระอานนท์ ผ้าจีวรท่านขาด ท่านก็เอามืดย่ำแล้วย่ำกับดินเหนียวฉาบทาฝากุฎิท่าน ทางเมืองอินเดียคงร้อนมากหรือไง ทำผ้าผนังกุฎิด้วยดินเหนียว ท่านนำไปพอกฝากุฎิไม่ทิ้ง อะไร ๆ เมื่อยังใช้ได้อยู่ ท่านพยายามซ่อมแซมใช้อย่างนั้นตลอดไป

มาสมัยปัจจุบันนี้ก็คือท่านอาจารย์มั่น ผ้าจีวร สบง ผ้าอาบน้ำ แม้ที่สุดผ้าเช็ดมือไม่ทราบวาก็ปะก็ซุน มองดูที่ปะ ๆ ซุน ๆ นั้นเหมือนเสือดาว ในจีวร สบง ผ้าอาบน้ำ เครื่องบริขารใช้สอยของท่าน ใครจะไปเปลี่ยนให้ไม่ได้นะ “มันใช้ได้ตื้ออยู่ ไม่เห็นหรือ” นั้น มันเจ็บขนาดไหนล่ะ ท่านสอนอย่างนั้นด้วย ท่านทำอย่างนั้นด้วย ท่านไม่ตื่นเต้นหลงใหลกับอะไร พระองค์ไหนมาหาหนี่จี้แต่เรื่องสมาธิ จี้แต่เรื่องปัญญา สอนอรรถสอนธรรมเพื่อความสงบร่มเย็น เจริญทางภายใน ส่วนภายนอกท่านไม่เห็นว่าจะไร ท่านไม่สนใจ และท่านก็เจริญอย่างนั้น ท่านหาอะไรท่านก็เจริญทางนั้น หาธรรมก็เจริญในธรรม หาอะไรก็เจออัน

นั่น เพราะสิ่งเหล่านี้มีอยู่ด้วยกัน หากทุกซ์เจอทุกซ์ หากสุขเจอสุข หากอะไรก็เจออันนั้น สิ่งเหล่านี้มีอยู่ในโลกทำไมจะไม่เจอ

นี่เราก็ให้พยายามหาศีลหาธรรมให้เป็นความสงบเย็นใจ โลกกำลังรุ่มร้อน เพราะหัวใจโลกมันรุ่มร้อน เหตุที่รุ่มร้อนก็เพราะไม่มีธรรมเป็นน้ำดับไฟ มีแต่ไฟ มีแต่เชื้อไฟใส่เข้าไปๆ ภายในหัวใจของทุกคนๆ แล้วก็ระเบิดสาดกระจายเป็นไฟประลัยกัลป์เผากันไปหมด ไม่ว่าจะกว้างแคบ โลกจึงร้อน ไม่ใช่ร้อนเพราะไฟ เพราะดวงอาทิตย์แผดเผา แต่ร้อนเพราะไฟระคะตึกหา ไฟโลก ไฟโมโหโทโสแผดเผาต่างหากโลกจึงร้อน

ถ้ามีน้ำดับไฟคือธรรมะเป็นเครื่องทดสอบ พิณพิจารณาการประพฤติปฏิบัติระหว่างมนุษย์ที่อยู่ด้วยกันตลอดสัตว์ทั่วๆ ไป มีธรรมเป็นเครื่องปกครองแล้ว โลกก็เย็นอยู่ด้วยกันก็อยู่ด้วยความเมตตาสงสาร ด้วยการให้อภัยกัน เล็งดูใจเขาใจเราว่ามีคุณค่าเหมือนๆ กันเท่าๆ กัน รักสุขเกลียดทุกข์เหมือนกันแล้วคนเราก็ให้อภัยกันได้ เพราะเล็งเห็นเจตนาของกันและกัน ย่อมไม่เย่อหยิ่งจองหองพองตัวเหยียบย่ำทำลายกัน

สำคัญที่อยู่กับมนุษย์ตาตาๆ ด้วยกันแล้วป็นขึ้นไปนั่งอยู่บนหัวมนุษย์ หัวงเสวยสุขแต่ตนคนเดียวในท่ามกลางแห่งความทุกข์ทรมานของมนุษย์ทั้งหลายนี้ซิ มนุษย์ทั้งแผ่นดินเอามาเป็นเชิงส้วมเราเสีย ให้เราขึ้นไปเหยียบถ่ายลงบนหัวเขานั้นนะ เราเอาความสุข เราเอาความเป็นมนุษย์สำหรับเราคนเดียว แล้วให้มนุษย์ทั้งหลายเป็นเชิงส้วมเสียอย่างนั้น มนุษย์ตัวอุบาทว์จัญไรทำโลกให้เดือดร้อนฉิบหายคนนั้นจะอยู่กับใครได้เล่า เพราะมันทำผิดประเพณีของโลกและศีลธรรมเหลือประมาณที่จะให้อภัย มนุษย์ประเภทนี้อยู่กับใครไม่ได้ ไปอยู่ไหนอยู่ไม่ได้ คบกับใครไม่ได้ ประเภทที่หาศีลหาธรรมไม่ได้ย่อมเป็นพินเป็นไฟแก่ส่วนรวมมาก ยมบาลก็ไม่กล้ารับเข้าบัญชี กลัวจะไปทำลายสัตว์วันรอกให้แตกกระจายและหม้อนรกแตก

ประเภทที่มองเห็นจิตเห็นใจซึ่งกันและกันว่ามีคุณค่ามีน้ำหนักเหมือนๆ กัน ย่อมให้อภัยกันได้ อยู่ด้วยกันได้เป็นผาสูก ไม่มีการดูถูกเหยียดหยามกันว่านั่นเป็นชั้นนั้น นี่เป็นชั้นนี้ นั่นมีฐานะอย่างนั้น นี้มีฐานะอย่างนี้ อันเป็นเรื่องของกรรมแต่ละคนๆ ฐานะของแต่ละคนๆ ซึ่งใครๆ ก็ไม่ต้องการอยากเป็นคนจน อยากเป็นคนโง่ ต้องการเป็นคนเฉลียวฉลาด มีฐานะ มียศถาบรรดาศักดิ์เหมือนกัน แต่เมื่อเป็นไปไม่ได้ก็จำเป็นสุดวิสัย มอบให้กับคำว่า สัตว์ย่อมมีกรรมต่างๆ กันเสีย มีอย่างไรก็ใช้สอย เสวยไปตามกรรมของตนที่มีให้อภัยกันว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มันก็เย็นกันไป คนเราที่เชื่อธรรมย่อมเชื่อกรรม ไม่เชื่อกิเลสตัวพาให้เย่อหยิ่งจองหอง

อย่าเอากรรมดีชั่วของแต่ละคนไปคละเคล้ากัน ว่าคนนั้นต่ำกว่าฉัน ฉันสูงกว่าคนนั้น คนนั้นโง่กว่าฉัน ฉันฉลาดกว่าคนนั้น เมื่อเอากรรมไปคละเคล้ากันย่อมจะถูกเหยียดหยาม

กัน กระทบกระเทือนกัน ผลก็เดือดร้อนมนุษย์เรา ถ้าเชื่อว่ากรรมเป็นของ ๆ ตนด้วยกัน ทราบว่ากรรมเป็นของ ๆ ตนแต่ละราย ๆ แล้วก็ไม่ต้องร้อนและไม่กระทบกระเทือนกัน เช่นเดียวกับคนนั้นสามี่ของเรา คนนี้ภรรยาของเขา ต่างคนก็เป็นภรรยาของใครของเรา แม้จะมาคละเคล้าหรือประสานในกิจการงานด้านต่าง ๆ ด้วยกันก็ได้จะเป็นอะไรไป เพราะต่างก็ทราบแล้วว่านั้นเป็นของเขา นี่เป็นของเรา อันนี้ก็เหมือนกัน เรื่องกรรมดีกรรมชั่วก็เป็นของใครของเรา ไม่นำมาคละเคล้ากันแล้ว โลกเราก็อยู่ด้วยกันได้สบาย ๆ นี่แหละหลักศาสนาสอนให้พากันเข้าใจอย่างนี้ และนำไปประพฤติปฏิบัติด้วยนะ เพื่อให้เกิดความร่วมมือเย็นในตัวเอง ส่วนรวมก็พลอยเย็นไปด้วย ถ้าต่างคนต่างสนใจปฏิบัติธรรมตามเพศของตน

ควรฝึกหัดบ้างมนุษย์เรา ไม่มีการฝึกหัดเลยไม่ดี สิ่งใดก็ตามถ้ายังไม่เข้าใจในข่ายแห่งการฝึกหัดดัดแปลงแล้วก็ยังใช้การใช้งานไม่ได้ ไม่จะเป็นไม้เนื้อแข็งเนื้ออ่อนก็ต้องเอามาดัดแปลงให้เป็นช้อน เป็นตักเป็นเส้า เป็นกระดาน เป็นพื้น เป็นฝา ต่าง ๆ ตามความต้องการ ย่อมสำเร็จประโยชน์ได้เป็นขั้นเป็นตอน มนุษย์เราจะให้ดีอย่างไร ก็ดัดแปลงตัวเอง อยู่เฉย ๆ จะให้ดีนั้นดีไม่ได้ จะดีแต่ชื่อเฉย ๆ ชื่อนายดี วาจัน มันก็ดีแต่ชื่อ ตัวคนไม่ดีถ้าไม่ได้ดัดแปลงแก้ไขให้เป็นคนดี

เอาเท่านั้นแหละวันนี้